

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Pacjenta

Krystyna Barbara Kozłowska

RzPP-ZZP.420.86.2015.AJA

Pan

Prof. Marian Zembala

Minister Zdrowia

ul. Miodowa 15

00-952 Warszawa

Stanowowy Panie Ministrze,

Działając na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2012 r., poz. 159, z późn. zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przekazanie stanowiska odnośnie sposobu realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych u nieletnich, wobec których orzeczony został środek leczniczy (realizowany w ramach świadczeń psychiatrii sądowej w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia dla nieletnich lub w ramach świadczeń odwykowych w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia dla nieletnich).

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2013 r., poz. 947, z późn. zm.), osoby przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są obowiązane na zasadach określonych w ustawie do poddawania się szczepieniom ochronnym. Obowiązkowe szczepienia ochronne przeciw chorobom zakaźnym określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 182, poz. 1086, z późn. zm.), wydanym na podstawie art. 17 ust. 10 przywołanej powyżej ustawy, są prowadzone zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na dany rok ogłaszanym przez Głównego Inspektora Sanitarnego w formie komunikatu. Kalendarz szczepień obowiązkowych, stanowiący załącznik do komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2015 (Dz. Urz. MZ. z 2015 r., poz. 14), określa m.in. wiek, w którym należy wykonać szczepienie przeciw określonej chorobie. Ostatnie ze szczepień obowiązkowych dla dzieci i młodzieży wykonywane są w 19 roku życia lub ostatnim roku nauki w szkole ponadpodstawowej.

Warunkiem przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych, stosownie do art. 17 ust. 6 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, jest posiadanie przez uprawnionych do tej czynności lekarzy lub felczerów, pielęgniarki, położne i higienistki szkolne, kwalifikacji określonych w rozporządzeniu w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Zgodnie z dyspozycją § 6 przedmiotowego rozporządzenia ww. osoby mogą przeprowadzać obowiązkowe szczepienia ochronne jeżeli odbyły w ramach doskonalenia zawodowego kurs lub szkolenie w zakresie szczepień ochronnych i uzyskały dokument potwierdzający ukończenie tego kursu lub szkolenia lub uzyskały specjalizację w dziedzinie, w przypadku której ramowy program kształcenia podyplomowego obejmował problematykę szczepień ochronnych na podstawie przepisów o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz przepisów o zawodach pielęgniarki i położnej.

Odnosząc się do organizacji realizowania szczepień ochronnych wskazać należy na następujące regulacje prawne:

1. W przypadku osoby nieposiadającej pełnej zdolności do czynności prawnych odpowiedzialność za wypełnienie obowiązków dotyczących szczepień ponosi osoba, która sprawuje prawną pieczę nad osobą małoletnią lub bezradną, albo opiekun faktyczny w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (art. 5 ust. 2 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi).
2. Szczepienia ochronne, zgodnie z przepisami załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1248, z późn. zm.), realizowane są w ramach świadczeń gwarantowanych przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.
3. Art. 17 ust. 9 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi stanowi, że obowiązkiem lekarza sprawującego profilaktyczną opiekę zdrowotną jest powiadomienie osoby obowiązanej do poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym lub osoby sprawującej prawną pieczę nad osobą małoletnią lub bezradną albo opiekuna faktycznego o obowiązku poddania się tym szczepieniom, a także poinformowanie o szczepieniach zalecanych.
4. Stosownie do art. 17 ust. 8 pkt 1 ww. ustawy, osoby przeprowadzające szczepienia ochronne prowadzą dokumentację medyczną dotyczącą obowiązkowych szczepień ochronnych, w tym przechowują karty uodpornienia oraz dokonują wpisów potwierdzających wykonanie szczepienia.
5. Zgodnie z § 11 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych, karty uodpornienia są przechowywane w kartotece w sposób umożliwiający wyszukiwanie osób podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym. W przypadku konieczności

przekazania karty uodpornienia przekazuje się ją za pokwitowaniem osobie przeprowadzającej obowiązkowe szczepienie ochronne.

Przywołane powyżej przepisy określają literalnie osoby odpowiedzialne za realizację obowiązku przeprowadzenia obowiązkowych szczepień ochronnych u osób niepełnoletnich, zadania lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz zasady prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej przeprowadzanych szczepień ochronnych, w tym jej przekazywania.

W kontekście powyższego wskazać należy na szczególną sytuację nieletnich przebywających w szpitalach psychiatrycznych na mocy postanowienia sądu o umieszczeniu w publicznych zakładach psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz publicznych zakładach leczenia odwykowego.

Stosownie do art. 12 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r., poz. 382), w razie stwierdzenia u nieletniego upośledzenia umysłowego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych bądź nałogowego używania alkoholu albo innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, sąd rodzinny może orzec umieszczenie nieletniego w szpitalu psychiatrycznym lub innym odpowiednim zakładzie leczniczym. Art. 79 § 4 ww. ustawy stanowi, iż jeżeli w toku wykonywania środka wychowawczego lub poprawczego okaże się, że wobec nieletniego należy zastosować środki o charakterze leczniczo-wychowawczym, sąd rodzinny może orzec umieszczenie nieletniego w odpowiednim zakładzie. O potrzebie dalszego pobytu nieletniego w zakładzie lub domu pomocy społecznej rozstrzyga sąd nie rzadziej niż co 6 miesięcy a w wypadku określonym w § 2 - niezwłocznie, na podstawie opinii lekarskiej (art. 80 § 3 ww. ustawy).

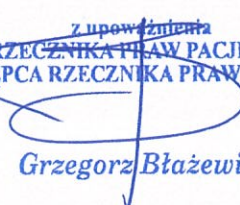
Należy podkreślić, iż pobyt nieletnich w podmiotach leczniczych, o których mowa w przywołanej wyżej ustawie, będący konsekwencją popełnienia czynów zabronionych przy jednoczesnym wykazywaniu przez te osoby zaburzeń psychicznych lub uzależnienia od środków psychoaktywnych trwa do kilku lat. Przy czym wobec osób umieszczonych w psychiatrycznym podmiocie leczniczym postanowieniem sądu nie ma zastosowania przepis art. 14 ustawy z dnia z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 2011 r. Nr 231 poz. 1375, z późn. zm.) umożliwiający osobie hospitalizowanej w szpitalu psychiatrycznym uzyskanie przepustki w przypadku, gdy okresowe przebywanie poza szpitalem nie zagraża jej życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób. Zatem każdorazowe opuszczenie szpitala przez nieletniego, wobec którego wykonywany jest środek leczniczy (choćby w celu wykonania obowiązkowego szczepienia) wymaga uzyskania zgody sądu.

Dodatkowym utrudnieniem w realizacji szczepień ochronnych jest częste posiadanie przez młodzież przebywającą w szpitalu złożonej sytuacji rodzinnej. Kontakt

z przedstawicielami prawnymi czy opiekunami prawnymi nieletnich bywa niełatwy, niejednokrotnie nie wykonują oni swoich ustawowych obowiązków. W tym miejscu należy również wskazać na potencjalną skalę problemu. Zgodnie z treścią załączników do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w publicznych zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2005 r. Nr 79, poz. 692), publiczne zakłady psychiatrycznej opieki zdrowotnej dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia i publiczne zakłady leczenia odwykowego dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia posiadają łącznie 270 łóżek. Powyższe oznacza, iż problem niewykonywania obowiązku poddawania się szczepieniom jednocześnie może dotyczyć kilkuset nieletnich.

Mając na uwadze przywołane powyżej przepisy regulujące sposób realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych i jednocześnie często skomplikowaną sytuację młodzieży hospitalizowanej w szpitalach psychiatrycznych na mocy orzeczenia sądu, zwracam się do Pana Ministra o przedstawienie stanowiska odnośnie:

1. Możliwości przeniesienia obowiązku przeprowadzania szczepień obowiązkowych z podmiotu realizującego świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej na szpital, w którym realizowany jest środek leczniczy.
2. Sposobu zidentyfikowania przez szpital podmiotu dysponującego dokumentacją medyczną dotyczącą szczepień.
3. Trybu i warunków uzyskania przez szpital ww. dokumentacji medycznej od podmiotu udzielającego świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, w którym realizowane były szczepienia obowiązkowe osób przed ich umieszczeniem w szpitalu psychiatrycznym.

z upoważnienia
RZECZNIKA PRAW PACJENTA
ZASTĘPCA RZECZNIKA PRAW PACJENTA

Grzegorz Błażewicz

Do wiadomości:

1. Pani Ewa Kopacz, Prezes Rady Ministrów, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa.
2. Prof. nadzw. dr hab. n. med. Teresa Jackowska, Konsultant Krajowy w dziedzinie pediatrii, Klinika Pediatrii Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, ul. Marymoncka 99/103, 01-813 Warszawa.
3. Prof. nadzw. dr hab. Filip Rybakowski, Konsultant Krajowy w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży, Instytut Psychiatrii i Neurologii, ul. Sobieskiego 9, 02-957 Warszawa.
4. Prof. Andrzej Rajewski, Prezes Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Instytut Psychiatrii i Neurologii ul. Sobieskiego 9, 02-957 Warszawa.